

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของหัวข้อการวิจัย

จุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการสอนในโรงเรียน ก็คือ - ต้องการที่จะให้โรงเรียนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาในโรงเรียนเป็นการเตรียมบุคคลเพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้ วิธีสอนมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียน การที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว รู้จักคิดค้นหาเหตุผลตลอดจนนำความรู้ที่ได้รับจากครูไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนได้เป็นอย่างดีที่สุดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูเป็นสำคัญ นักการศึกษาได้มีความพยายามเป็นอย่างมากในการคิดค้นและปรับปรุงวิธีการที่จะติดต่อสื่อสารกับนักเรียนของเขา การเรียนการสอนของไทยในปัจจุบันได้พยายามส่งเสริมให้มีการแสดงออกอย่างอิสระมากขึ้น แต่ยังไม่ค่อยได้ผลนัก ดังที่ นพ.แก้ว สุนทรเกส ได้กล่าวว่า "ปัญหาสำคัญในวงการการศึกษาที่ปรากฏอยู่ทั่วไป คือ เด็กคิดไม่เป็นและไม่พยายามคิด ซึ่งก็ดูเป็นที่น่าประหลาดใจเพราะตรงข้ามกับจุดมุ่งหมายที่สำคัญข้อหนึ่งของการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องการให้เด็กรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจอย่างเฉลียวฉลาด สามารถแก้ปัญหาของตนและสังคมได้อย่างถูกต้อง"¹ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นในวงการการศึกษาของไทยแทบทุกสาขาที่เป็น เช่นนี้เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั่นเอง ถึงแม้ว่าเราจะตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้อย่างสวยหรูเพียงใดก็ตาม ถ้าวิธีการปฏิบัติไม่ถูกต้องก็ไม่อาจจะบรรลุผลได้ คำรง มัชฌมนันทน์ ได้กล่าวว่า

---

¹ นพ.แก้ว สุนทรเกส, "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการเรียนแบบบรรยายประกอบการสาธิต ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่สอง", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 1

"ปัจจุบันเรายึดถือการสอนโดยยึดเด็กเป็นหลัก หมายความว่าครูจะสอนวิชาความรู้อะไรให้แก่เด็ก ควรพิจารณาจากความพอใจ ความสนใจของเด็กเสียก่อนเพื่อให้บทเรียนนั้นมีคุณค่า แต่บางครั้งเราสอนหนักไปโดยยึดครูเป็นหลัก ซึ่งเวลานี้เราถือว่าค่อนข้างล่าสมัย แต่ก็ยังคงใช้กันอยู่ เช่นการสอนแบบขั้นทั้งห้าของ แอร์พาร์ท"¹

เราลองพิจารณาการเรียนการสอนพลศึกษาของไทยในปัจจุบัน การสอนที่เราใช้ถือปฏิบัติกันมานาน คือ การสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต หรือในต่างประเทศบางแห่งเรียกว่า การสอนแบบมีแบบแผน (Formal Teaching) ชาร์ล เอ บิวเคอร์ (Charles A. Bucher) ได้กล่าวถึงการสอนวิธีนี้ในหนังสือของเขาว่า "เป็นการสอนโดยการอธิบาย และครูเป็นจุดศูนย์กลาง โปรแกรมเน้นพัฒนาทักษะเสมอ ซาคความเข้าใจทางด้านสติปัญญา นักเรียนจะแสดงความสามารถของเขาด้วยการปฏิบัติตามคำสั่ง ซาคความเป็นอิสระ นักเรียนจะพบกับความยุ่งยากเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ"² จะเห็นได้ว่าการสอนวิธีนี้มีผลดีทางด้านพัฒนาทักษะเท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมความมุ่งหมายของการศึกษาไทย

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแรงกระตุ้นให้มีการคิดค้นหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับสังคมและสภาพการปัจจุบัน เทคนิคการสอนแบบค้นและแก้ปัญหาเป็นวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง และมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับการศึกษาของไทย ในความต้องการให้เด็กมีความสามารถที่จะคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมตามระบอบประชาธิปไตย วิธีสอนแบบนี้จะช่วยพัฒนาบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีสอนแบบนี้ เพื่อศึกษาว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีค้นและแก้ปัญหา กับกลุ่มที่สอนด้วยวิธีบรรยายประกอบการสาธิตจะ

¹ดำรง มัชฌิมนันท์, "เวลานี้ครูเราใช้วิธีสอนนักเรียนกันแบบไหนบ้าง", วารสารประชาศึกษา, ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 (เมษายน 2518), หน้า 2.

²Charles A. Bucher, Foundations of Physical Education, (London : Mosby Co., 1975), p. 147.

มีผลทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางกีฬาแตกต่างกันหรือไม่เพียงใดในเมื่อให้ครูคนเดียวสอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ใช้เนื้อหาเดียวกัน และใช้เวลาในการสอนเท่ากัน แต่วิธีสอนแตกต่างกัน กิจกรรมที่จะใช้สอนเพื่อเปรียบเทียบผลการสอน คือ วิชาวอลเลย์บอลในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ เจ็ด ซึ่งถ้านผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนด้วยวิธีค้นและแก้ปัญหาก่อให้เกิดผลทางด้านทักษะ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนพลศึกษาได้ดีกว่า หรือเทียบเท่ากับการสอนด้วยวิธีบรรยายประกอบการสาธิตแล้วก็จะ เป็นแนวทางให้ครูพลศึกษามีวิธีสอนพลศึกษาเพิ่มขึ้นอีกวิธีหนึ่ง โดยเฉพาะ เป็นวิธีสอนที่น่าไปสู่เป้าหมายของการศึกษาไทยทุก ๆ ด้าน ไม่มุ่งแต่เพียงความรู้และทักษะทางกีฬาเท่านั้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะ เปรียบเทียบผลการสอนวิชาวอลเลย์บอล โดยวิธีการสอนแบบค้นและแก้ปัญหา กับการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบค้นและแก้ปัญหามีความสามารถทางทักษะวอลเลย์บอลดีกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีขอบเขตดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เปรียบเทียบวิธีสอนสองแบบนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด โรงเรียนสมถวิลราชดำริ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรี และเป็นโรงเรียนราษฎร์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2520 ผู้วิจัยเลือกทำ

การทดสอบเฉพาะนักเรียนสองกลุ่มเท่านั้น คือ ป. 7/1 กับ ป. 7/2 ในแต่ละกลุ่มมีนักเรียน
กลุ่มละ 48 คน แต่ผู้วิจัยเลือกสุ่มมาเพียงกลุ่มละ 35 คนเท่านั้น เพื่อประโยชน์ในการจัด
ระดับความสามารถให้เท่าเทียมกัน

2. เนื้อหาที่ใช้สอนในการทดลองครั้งนี้ จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะเรื่องการตั้งลูกมือ
บน การตั้งลูกมือล่างและการเสริมลูกมือล่างจากหนังสือคู่มือการสอนพลศึกษาของกรมพลศึกษา
และจากหนังสือวอลเลย์บอลของ วิลเบอร์เป็ก (Wilbur Peck) ปี ค.ศ. 1970

3. ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบการสอนวอลเลย์บอลแบบกันและแก้ปัญหา กับแบบ
บรรยายประกอบการสาธิต โดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจของ
ครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ของนักเรียน แต่จะคำนึงถึง
เฉพาะอายุและระดับทักษะเท่านั้น

4. เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนที่ใช้ในการทดลองนี้ คือ คะแนนจากการทดสอบทักษะ
วอลเลย์บอลด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน AAHPER (American Association for Health,
Physical Education and Recreation) เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนสองกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทาง
ทักษะเท่าเทียมกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบทดสอบมาตรฐาน AAHPER (American Association for Health,
Physical Education and Recreation) ที่นำมาทดสอบทักษะวอลเลย์บอลของนักเรียน
มีความแม่นยำในการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองนักเรียนด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดย
ใช้เนื้อหาอย่างเดียวกัน และใช้เวลาในการสอนเท่า ๆ กัน แต่วิธีการสอนแตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจจะยังไม่สมบูรณ์เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากการทดลองมีปัจจัยบาง
ประการที่ไม่สามารถควบคุมได้ กล่าวคือ

1. ช่วงเวลาในการทดสอบ ไม่สามารถจัดในช่วงเวลาเดียวกันได้ทั้งสองกลุ่ม เพราะใช้ผู้สอนคนเดียวกัน
2. นักเรียนไม่คุ้นเคยกับการเรียนแบบค้นและแก้ปัญหา
3. ผู้วิจัยไม่อาจคุมสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่ออยู่นอกห้องเรียนได้ นักเรียนอาจไปฝึกซ้อมทักษะวอลเลย์บอลเมื่ออยู่นอกห้องเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้ :-

1. ถ้าผลการวิจัยแสดงว่าการสอนแบบค้นและแก้ปัญหาสามารถนำมาใช้สอนวอลเลย์บอลได้ก็ดีกว่า ก็จะเป็นแนวทางให้ครูพลศึกษามีวิธีสอนพลศึกษาเพิ่มขึ้นอีกวิธีหนึ่ง
2. เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนพลศึกษาในการเลือกวิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะได้
3. เป็นแนวทางให้ครูพลศึกษามีความคิดริเริ่มในการค้นหาวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และคิดทดลองเปรียบเทียบการสอนพลศึกษาคับวิธีต่าง ๆ
4. เป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป คือ สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นเครื่องช่วยยืนยันให้เห็นชัดเจนว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษาควรเรียนพลศึกษาอย่างไรในสภาพการณปัจจุบัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนด้วยวิธีสอนแบบค้นและแก้ปัญหา (Movement Exploration) หมายถึง การเรียนการสอนที่มีโปรแกรมการเรียน บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และบรรยากาศของชั้นดังต่อไปนี้

ก. โปรแกรมการเรียน

1. ใช้กิจกรรมเป็นหลักในการดำเนินการสอน
2. นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางในการกำหนดกิจกรรม
3. พยายามที่จะพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาที่ซ่อนอยู่ภายใน
4. เน้นวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งรวมถึงการสำรวจค้นคว้า ซึ่งมีอยู่กับความ
ต้องการของแต่ละบุคคล
5. ใช้ปัญหาซ้ำ ๆ นำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา
6. ตารางเรียนปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคลที่
จะสำรวจตรวจค้น

ข. บทบาทของครู

1. ขบวนการสอน ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน
2. ครูจะคิดและสร้างสรรค์ในวิธีการที่ใช้
3. ครูเป็นผู้นำนักเรียนในกิจกรรมที่เขากำลังปฏิบัติอยู่

ค. บทบาทของนักเรียน

1. แรงกระตุ้นของการเรียนมาจากภายใน
2. นักเรียนได้รับประสบการณ์จากความสนุกสนานที่มีความเคลื่อนไหวเป็น
ธรรมชาติ และแบบแผนที่ไม่เหมือนกัน
3. นักเรียนแสดงความสามารถของเขาด้วยเหตุผลทางตรรกวิทยา และ
สติปัญญา
4. นักเรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในลักษณะของความกระตือรือ-
ร้นและการใช้สติปัญญา
5. นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของเขาเอง
6. นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ
7. นักเรียนแข่งขันกับตัวเอง
8. นักเรียนจะพัฒนาอัตราความก้าวหน้าของเขาเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ
เป้าประสงค์ของแต่ละคน

ง. บรรยายากศของชั้นเรียน

1. บรรยายากศเป็นกันเอง (Informal)
2. เนื้อหาแปรผันได้
3. ครูอนุญาตให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ
4. ความต้องการของนักเรียนแต่ละบุคคลนำมาเป็นปัจจัยในการแบ่งเวลาที่ใช้ในกิจกรรม

การสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต (Lecture-Demonstration)

หมายถึงการสอนผลศึกษาโดยที่ครูเป็นผู้บรรยายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียน แล้วสาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนดูและให้นักเรียนปฏิบัติ

ทักษะ หมายถึงทักษะวอลเลย์บอลในการตั้งลูกมือบน การตั้งลูกมือล่าง และการเสิร์ฟลูกมือล่าง

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด โรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ใช้วิธีการสอนแบบค้นและแก้ปัญหา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย